

**Posudek diplomové práce „Mezinárodněprávní ochrana uprchlíků a role UNHCR“
předložené Lenkou Záhorkovou**

K tématu práce:

Předložená diplomová práce v rozsahu 51 stran textu se zabývá problematikou mezinárodněprávní ochrany uprchlíků a rolí Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Otázce ochrany uprchlíků je v posledních cca dvou desetiletích věnován značný prostor v odborné literatuře. V českém kontextu je danému tématu věnována pozornost až v posledních několika letech, zato však opět značná, a to jak v odborné literatuře, tak v odborných diskusích. Role UNHCR je opět předmětem řady prací, a sám tento úřad vydává nesmírné množství publikací a informací. Téma je proto poměrně obtížné, a to právě z důvodu velkého množství zdrojů. Nicméně téma tak, jak je v názvu uvedeno, není zatím více v českém kontextu uceleně zpracováno, byť je mu v jednotlivých článcích či obsáhlejších pracích odděleně prostor věnován.

Ke zpracování tématu:

Po formální stránce je práce postačující.

Po obsahové stránce je práce členěna do úvodu, čtyř částí a závěru. Včleněn je obsah a seznam použité literatury. Práce je zpracována s využitím primárních i sekundárních pramenů, a odborné, především domácí, literatury. Právě opomíjení zahraniční literatury je velkou slabinou práce. Mezinárodněprávní téma může být stěží uchopeno bez práce s jinou než českou literaturou, byť je v tomto případě možno zároveň poukázat na to, že použité české zdroje ze zahraniční literatury vycházejí. Je pravdou, že knihy nejsou vždy dostupné v knihovně PF UK, avšak bylo možné použít dostupné databáze k hledání článků, což bylo diplomantce sděleno. I poznámkový aparát mohl být rozsáhlejší. Zde jen malá poznámka ke zdrojům: pramenem nemůže být webová stránka rozvojka.cz, když taková neexistuje.

K obsahu práce:

Autorka si propojuje téma ochrany uprchlíků s tématem role UNHCR. V úvodu si za cíl klade „všeobecné uvedení do uprchlické problematiky a to jak v univerzální rovině, tak v rovině evropské, porovnání jednotlivých ustanovení v kvalifikační směrnici s Ženevskou úmluvou a funkci UNHCR v mezinárodněprávní ochraně uprchlíků. Zvýšit tak obecné povědomí o uprchlické problematice“.

V jednotlivých kapitolách se autorka nejprve více věnuje pojmu uprchlík a rozebírá, kdo je uprchlíkem. Na definici se dívá nejprve z hlediska úpravy univerzální, poté se zaměřuje na úpravu regionální, v rámci evropského prostoru, konkrétně EU. Zde již propojuje obě svá témata a zaobírá se otázkou, jak hodnotí UNHCR dopady oné v rámci EU vytvářené legislativy na univerzální úpravu ochrany uprchlíků. Jedná se skutečně o jednu z významných rolí, které UNHCR naplňuje. Jeho komentáře jsou při vytváření legislativy brány v potaz jak členskými státy Evropské unie (EU), tak i orgány EU.

Práce je bohužel velmi popisná, ač by téma vybízelo ke zpracování odlišnému. Kladně hodnotím to, že se autorka na několika stránkách zabývá migranty, kteří nejsou v mezinárodněprávním smyslu slova uprchlíky (nazývá je nepravými uprchlíky), ekologickými a ekonomickými migranty, příp. tzv. IDPs. To jsou skupiny osob, které není sice možné za uprchlíky dle mezinárodního práva považovat, ale zároveň jejich počet narůstá, a jedná se, stejně jako u uprchlíků, o migranty nucené. Řešení pro ně nenavrhuje, ale to je ostatně téma na samostatnou práci. Vhodné je, že se také věnuje tzv. nestátním původcům pronásledování či nestátním poskytovatelům ochrany, byť jen letmo.

Autorka se také nevěnuje do hloubky jednomu z cílů, které si vytkla, a to porovnání jednotlivých ustanovení v kvalifikační směrnici s Ženevskou úmluvou.

Práce přes velkou snahu autorky trpí také tím, že se věnuje příliš mnoha aspektům ochrany uprchlíků. Je ale pravdou, že téma je na zpracování skutečně složité. Přesto by bylo možné si představit ještě užší zaměření, které by více vystihovalo roli UNHCR, např. na úkor rozepisování se o jednotlivých pojmech definice. Anebo naopak zaměření hlubší a propracovanější, byť stránkově rozsáhlejší, což by ale práci neškodilo, neboť stěží dodrží předepsaný minimální počet stran. Nicméně cíl představení uprchlické problematiky splněn byl.

Závěr:

Autorka prokazuje znalost dokumentů i literatury, je také vybavena poznámkovým aparátem a seznamem literatury. Práce je popisná, nepříliš objevná a zpracována poměrně povrchně. Je ale napsána stručně řečeno prostě tak, jak ji patrně byla diplomantka schopna nejlépe napsat. Práci přes výše uvedené doporučuji k obhajobě a předběžně ji, s výhradou průběhu obhajoby, hodnotím jako dobrou.

K ústní obhajobě navrhuji jako témata, na která by se mohla diplomantka zaměřit, následující:

1. Domníváte se, že definiční znaky uprchlictví stále trvají? Je to tak, že i dnes jsou uprchlické proudy masové, a azyl poskytován jen jednotlivým osobám? Jak hodnotíte pozici EU, která do určité míry ony dva pojmy směšuje?
2. Domníváte se, že má v současné ochraně uprchlíků svoje místo aspekt genderu?
3. Jak byste hodnotila včlenění konceptu nestátních původců pronásledování a nestátních poskytovatelů ochrany do výkladu definice uprchlíka? Uveďte příkladmo, o jaké situaci se v praxi může jednat.
4. Je možné, aby byla kvalifikační směrnice v rozporu s mezinárodním právem? Jaké by to případně mělo důsledky pro členské státy EU?

V Praze dne 15. 06. 2011

Mgr. Věra Honusková